

2020-02-27
S2020/01043/FS (delvis)

Socialdepartementet

Statens beredning för medicinsk och
social utvärdering
Box 6183
102 33 Stockholm

Uppdrag att utvärdera insatser för att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa och suicid bland barn och unga

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att utvärdera insatser för att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa och suicid bland barn och unga. Inom ramen för uppdraget ska SBU se över det vetenskapliga underlaget vad gäller strukturerade manualbaserade interventioner (program) för att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa och suicid bland barn och unga i åldern 2–18 år. SBU ska också identifiera kunskapsluckor inom området, bidra till att belysa områden som behöver beforskas och peka på utvecklingsbehov inom det förebyggande och främjande området såvitt gäller barns och ungas psykiska hälsa. Utvärderingen kan t.ex. genomföras i form av systematiska översikter eller på det sätt som myndigheten anser är bäst lämpat. Inom ramen för uppdraget bör SBU vidta åtgärder för att få kunskap om vilka program för att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa och suicid som främst används på lokal och regional nivå. SBU ska vidare bidra till att resultaten av utvärderingen sprids och kommuniceras på ett lättillgängligt och målgruppsanpassat sätt.

Arbetet ska genomföras i samråd med Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd och Vetenskapsrådet och koordineras med tidigare och pågående uppdrag som berör barns och ungas psykiska hälsa. Arbetet ska vidare ske i samråd med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), kommuner och regioner samt med de övriga aktörer som myndigheten finner är av relevans för uppdragets genomförande.

SBU får för uppdragets genomförande använda 2 500 000 kronor under 2020. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 till Kammarkollegiets disposition. Medlen utbetalas av Kammarkollegiet under 2020 engångsvis efter rekvisition. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2020. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2021. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Den del av uppdraget som syftar till att utvärdera program för att förebygga psykisk ohälsa, och där suicidrelaterade utfallsmått ingår, ska delredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 oktober 2021. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober 2022. Rekvisition, återbetalning och redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

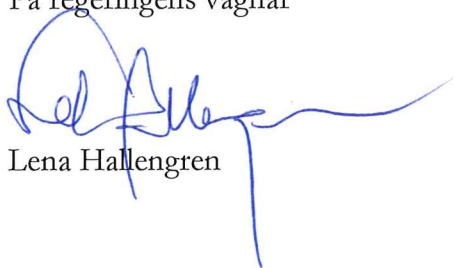
Ärendet

Även om de allra flesta barn och unga i Sverige mår bra och har en hög livstillfredsställelse uppger allt fler barn och unga, i nationella undersökningar av befolkningens hälsa och livsvillkor, att de har återkommande psykosomatiska besvär, t.ex. oro, stress, magont eller sömnsvårigheter. Nedsatt psykiskt välbefinnande ökar med åldern och rapporteras i större utsträckning bland flickor än bland pojkar samt bland barn och unga i socialt utsatta och socioekonomiskt svaga grupper. Psykosomatiska besvär behöver inte indikera eller utvecklas till en mer allvarig psykisk ohälsa men kan i värsta fall leda till långvariga sjukdomsförlopp och utestängning från arbetsmarknaden. Förutom stora konsekvenser för individen och dennes anhöriga och närstående medför den psykiska ohälsan stora kostnader för samhället. Det finns alltså betydande vinster med att stärka det arbete som syftar till att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa på grupp- och befolkningsnivå. En särskilt viktig målgrupp för ett sådant förebyggande och främjande arbete är barn och unga vilket bl.a. pekas ut i regeringens strategi inom området psykisk hälsa 2016–2020 ”Fem fokusområden fem år framåt”. Under 2020 satsar regeringen ca 1 700 000 000 kronor genom överenskommelser med SKR inom området psykisk hälsa där förebyggande och främjande insatser, inklusive ett stärkt suicidpreventivt arbete, identifieras som särskilt angelägna åtgärder (S2020/00441/FS).

Det är främst regioner och kommuner som ansvarar för det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet. För att regioner och kommuner ska kunna genomföra adekvata och effektiva insatser behövs dock kontinuerlig och uppdaterad kunskap om effektiva modeller, metoder och program. Till stöd för huvudmännen och nationella aktörer publicerade SBU under 2010 en systematisk litteraturoversikt med syfte att klarlägga nyttan med att använda program för att förebygga psykisk ohälsa hos barn. SBU konstaterade att det vid tidpunkten för utvärderingen användes ett stort antal olika program på lokal och regional nivå med syfte att förebygga psykisk ohälsa i barn- och ungdomsgruppen. De flesta av dessa program hade dock små eller otillräckliga effekter och det var oklart om programmen kunde medföra risker eller oväntade, negativa konsekvenser. SBU konstaterade sammantaget att det krävs mer kunskap om program (metoder) för att förebygga psykisk ohälsa bland barn samt mer forskning för att få kännedom om eventuella risker, kostnadseffektivitet, etiska aspekter samt evidens för effekt under svenska förhållanden.

Mot bakgrund av ovanstående, och då det har gått tio år sedan den senaste utvärderingen inom området genomfördes, med ett förändrat kunskapsläge som följd, ges SBU i uppdrag att utvärdera sådana program. Syftet med uppdraget är att bistå myndigheter och verksamheter på lokal och regional nivå med kunskap om vilka program som är dokumenterat effektiva, har små risker och som är kostnadseffektiva. Samtidigt bör underlaget kunna tjäna till att utmönstra program utan vetenskaplig effekt eller program som rent av kan vara skadliga.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Andrea Larsson

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevision

Finansdepartementet/Ba

Utbildningsdepartementet/F

Regeringskansliets förvaltningsavdelning/Ek

Folkhälsomyndigheten

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd

Kammarkollegiet

Socialstyrelsen

Vetenskapsrådet

Sveriges Kommuner och Regioner